

bläckanteckningen »Gusta», och därifrån tages överskriften i *Bautil*. Vid ett par tillfällen (1935, 36) har stenen eftersökts utan resultat.

Stenarten har sannolikt varit granit.

Höjd (ungefärlig efter skalan i *Bautil*) 1,50 m., ristningsytans bredd 0,50 m. Stenen har tydligen haft en avsevärd tjocklek.

Inskrift (enligt Hadorph och Peringskiöld):

**ulifr × auk × þurir + auk × tula rstu · stin × þina aiftir × kuikun kupan · bota**

*Olæifr ok Þorir ok Tolla (Tola) ræistu stæin þenna æftir kuikun, goðan bonda.*

»Olev och Tore och Tolla reste denna sten efter Gunnmund(?), en god bonde.»

*Olæifr* är ett tämligen vanligt namn i runinskrifter. På U 233 förekomma namnen *ÆilafR* och *OlafR*.

Om kvinnonamnet *Tolla (Tola)* se Sö 155.

Runorna 39—44 **kuikun** återger ett mansnamn. Vilket detta har varit är svårt att bestämma.

## 236. Lindö, Gullbron, Vallentuna sn.

Pl. 148.

Litteratur: B 67, L 460, D 2: 96. J. Bureus, F a 6 s. 171 n:r 44 (Rhezelius), F a 5 n:r 445, F a 1 s. 99; M. Aschaneus, F b 18 s. 197; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 167; R. Dybeck, Vallentuna socken 1860 (ATA), Berättelse för år 1867 (ATA); UFT h. 3 (1873), s. 85; E. Brate, Anteckningar 1904 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 73; O. von Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 65; S. Lindqvist, Jarlabankesläktens minnesmärken (i: Nordiska arkeologmötet 1922), s. 124 f.

Äldre avbildningar: Aschaneus, teckning (F b 18); P. Helgonius, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 67); Dybeck, D 2: 96; Brate foto 1904 (ATA).

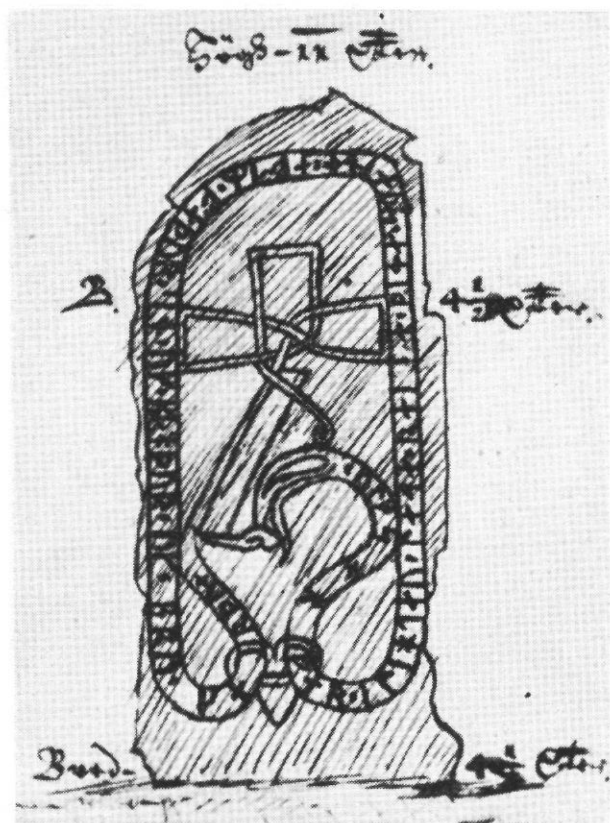


Fig. 237. U 236. Lindö, Gullbron, Vallentuna sn. Efter teckning av Aschaneus.

Runstenen står rest på norra sidan av landsvägen Vallentuna kyrka—Fresta kyrka, ungefär 100 m. V om infartsvägen till Lindönäs. Endast denna runsten står numera kvar vid Gullbron. Rhezelius anger i F a 6 platsen vara »Widh Guldbron nore ändan», och samma platsuppgift återfinnes i F a 5. Aschaneus: »Wid för<sup>de</sup> Guldbron, Norra hörnet, åt Vallentuna kyrkia.»

I *Ransakningarna* meddelas: »På Lindöö ägor finnes en Platz Gulebroo kallat och straxt hoos 4 Runstenar på skrefne medh Runaskrift, der samma städes ähr och Häradtz Rätte platz.»

Dybeck skriver i sin »Årsberättelse» 1867: »Vid Gullbron funnos på 1600-talet fem runstenar, af hvilka Bautil upptager tre. Jag lyckades återfinna bara en — likväl den märkvärdigaste — djupt sunken i vattninga ängen.» I *Sverrikes runurkunder* omtalar han: »Denne i flere afseenden märklige sten är af mig nyligen återfunnen, sunken i dyiga ängen vid Gullbron på Lindö egor, samt å nyo rest på fast stengrund å samma ställe.» Vid Brates besök (1904) låg runstenen »i en grop», och »blott en del af ristningen»



Fig. 238. U 236. Lindö, Gullbron, Vallentuna sn. Efter B 67.

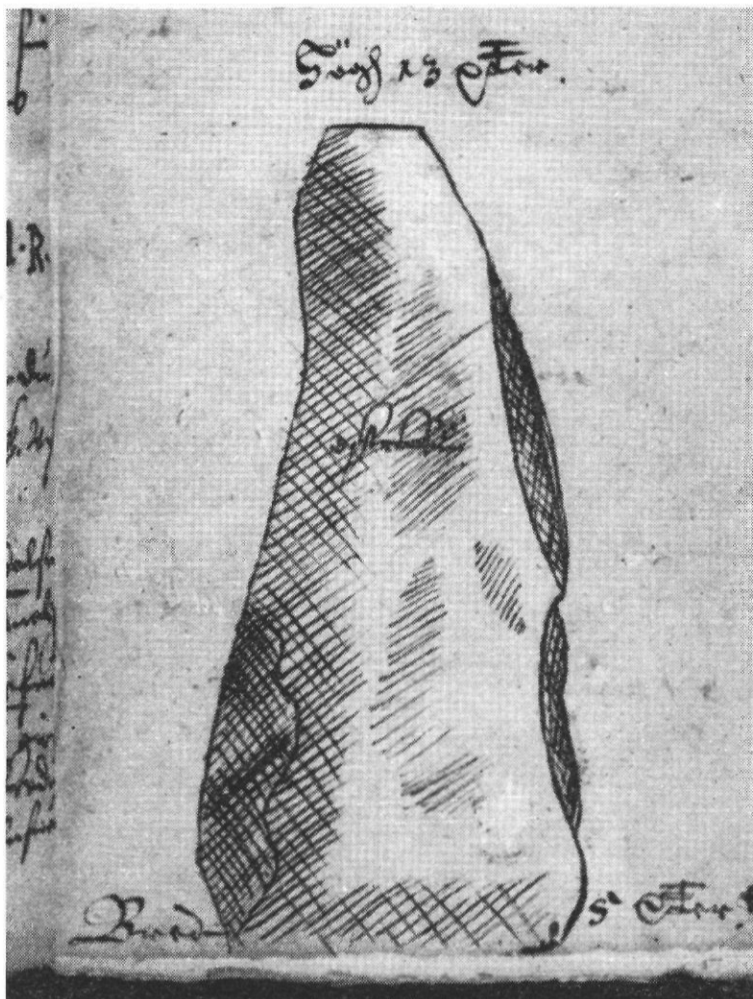


Fig. 239. Rest sten vid Gullbron, Vallentuna sn. Efter teckning av Aschaneus.

var synlig. »En närboende vid namn Vetterlund», berättar Brate, »vidtalades att mot ersättning lägga den på kant på dess breda sida med stenar under och runsidan vänd åt vägen, så att den skulle kunna undersökas och avbildas. Sedan detta skett, skyggade emellertid flera hästar för densamma och en slaktare, hvars häst äfven skyggade, tog i förargelsen och välte omkull stenen, så att runsidan nu ligger snedt uppåt, vänd från vägen, men äfven nu skygga hästarne, innan de bli vana vid den. Vetterlund säger sig skola resa stenen». Så skedde tydligen, ty 1935 stod stenen — ehuru mycket lutande — i åkern vid den gamla landsvägen, som då skulle plöjas upp. Den nya landsvägen gick 30 m. längre åt N, och dit flyttades runstenen och restes på en lämplig plats år 1937.

Ljusgrå granit. Höjd 1,80 m., bredd 0,73 m. Ytan är skrovlig; ristningen är jämförelsevis djupt huggen.

Inskrift:

· ulfs arfar · i linteu · lata · raisa · pisa · staina · eftir · fapur · sin · uk · bropur · uk · bru ·

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

karpu × uiseti hiuk

65 70 75

*Ulfs arfar i Lindöy lata ræisa þessa stæina æftir fadur sinn ok broður ok bro gærðu. Vi-  
seti hiogg.*

»Ulvs arvingar i Lindö låta resa dessa stenar efter sin fader och broder och gjorde bron. Visäte högg.»

Till läsningen: Ristaren utnyttjar ofta stenyntans naturliga sprickor. Framför 1 **u** och ovanför sk en linje, som ej är huggen. 2 **l** har nedre delen av hst i en spricka, som går tvärs över ristningsytan. I 3 **f** nå bst icke upp till övre slinglinjen; detta gäller inskriftens alla **f**-runor (3, 7, 37, 40). Efter 4 **s** och 10 **i** intet sk. 15 **e** är stunget; pricken dock relativt otydlig. 18 **a** har hst i sprickan. Därigenom att ristaren har utnyttjat sprickan, blir runan lutande. 22 **a** säkert. 28 **s** har felhuggits: Visäte har med all sannolikhet först råkat hugga en hst från den övre ramlinjen till den nedre men observerat sitt misstag. Detta är förklaringen till att den övre delen av hst är djupare och bestämdare huggen än den nedre. Att Visäte här åsyftat att rista ett svensk-norskt **s** är otvivelaktigt (jfr U 238, runan 13 **s**). Brates förklaring, att den nedre hälften av runan »mähända tillkommit efter stenens ristning», förefaller ej tilltalande. Alla ristningens **s**-runor, med undantag för 4 **s**, äro svensk-norska. 32 **a** har en huggen punkt på den plats, där hst och bst korsa varandra. Runan skulle kanske därför med lika stor rätt kunna läsas som **e**. (Visäte tecknar ofta diftongen *æi* med *ei*.) 36 **e** är säkert stunget. 47 **n**, 49 **k**, 57 **k**, 65 **u** ha hst, 48 **u** och 64 **p** ha bst i naturliga sprickor. 69 **e** är stunget.

Ristningen har den svensk-norska runradens **s**- och **t**-runor. Det enda undantaget är 4 **s**, som har »vanlig» form. **o**-runan har formen  $\ddot{s}$ . I inskriftens fyra **f**-runor går varken övre eller nedre bst upp till ramlinjen. Sk äro i regel korta streck, men efter 65 **u** förekommer ett kors.

Rhezelius: 13 **h**, 15 **a**, 29 **n**, 36 **a**; runorna 66—75 saknas. (Samma läsning i F a 5, där emellertid runan 4 **s**, som hos Rhezelius riktigt återges som  $\eta$ , ändrats till svensk-norsk form **l**. Dessutom har sk i många fall utbytts mot kors.) — Aschaneus: 13 **h**, 15 **a**, 28 **n**, 36 **a**; runorna 66—75 saknas.

Helgonius: mellan 6 **r** och 7 **f** insättes ett **i**; denna felläsning beror uppenbarligen på att en korsande ornamentslinje uppfattats som en **i**-runa. Sk efter 10 **i**; 15 **i**, 28 **l**, 36 **i**, 38 **i**, 64 **a**, 65 **i**. (Det är denna bristfälliga läsning som återges hos Liljegren.) — Dybeck: sk (två punkter) efter 4 **s** och efter 10 **i**; 15 **i**, 28 **n**, 36 **i**, 69 **i**. — Brate: sk efter 4 **s** och efter 75 **k**.

»Ulvs arvingar i Lindö» namnges i U 237 och 238, vilka också ha ristats av Visäte. Den bro, som omnämnes i inskriften, har självfallet varit »Gullbron». Vid denna märkliga bro restes på 1000-talet fyra stenar (se kartan, fig. 242). Tre av dem ha varit runristade, den fjärde utan inskrift. U 236 har stått vid brons norra ända, mitt emot den oristade stenen. Vid brons södra ända ha U 237 och U 238 varit resta. Också den oristade stenen avbildas av Aschaneus (F b 18, s. 199), se fig. 239. »På samma Guldbroo, östra Hörnet, oskrefuen, Ligger nedfallen. är huijt gråå sten. Högh 13 qter. Bred 5 qter.» Det är säkerligen denna sten som åsyftas, då Dybeck i sin »Berättelse» 1867 i samband med sitt besök vid Gullbron skriver: »En annan sten, som äfven uppgräfdes i närheten, fanns vara en bautasten.»

Om brons namn skriver Aschaneus (a. a. s. 198): »Efter denna stens lydelse kunde wäll denna berömmelige broo, kallas Wlfs- eller ärfua broo, effter Vlfs ärfe hafua giordt dän, effter sin fädur och brodur eller ilighteu Broo, efter han hafuer gärdat dän op.» Aschaneus lämnar också (a. a. s. 200) en redogörelse för brons utseende: »Denna allmänskunnoga Broo, är als ende emellan 165. mannestegh lång. Bred 5. stegh. således, 1. frå väster endan till vatnet rinner — 60 steg. 2. Bron öfuer Vatnet — 4. St. 3. åter sten bron — 7. St. 4. åter andra trää bron — 4. St. 5. åter stenbron — 90 steg. Summarum — 165. stegh. — Nota, Eft alla dessa, som här Nämnpnes på dessa 3 R.  $\eta$ . kunde wäll Bron kallas Estbids — Sväins — Vlfs ärfes Sibbi — Sigurtres — Vfs — och illigteu — broo, som andra kallas, aft sine mästare! Men han kallas Nu guldbroo.» På s. 194 diskuteras också »Nomen pontis». Bron har fått namnet Guldbron »icke därför, att där guld till at finna, i Bärg eller stenar, eller flitande Vatn. 2. Eller han hette Gulle, som denna Vidnämnda Broo gjorde! Nota wtan derfore, at han är manligen och stäteligen gärdat. Ty alt skönt liknas vid guld in *pro* verb. sc. denna är en guldbroo eller är guld värd.»

Ortnamnet *Lindö* behandlas av O. von Friesen i *Namn och Bygd* 18 (1930), s. 100. »... *lintiu* är medeltidens *Lindø* och nutidens Lindö, en ganska stor herrgård i Vallentuna socken. Första leden är subst. fsv. \**linde* n. 'linddunge, lindskog' = fvn. *lindi* n. 'trä av lind, linddunge'.» (Jfr U 170, s. 261.) Den riktiga läsningen är emellertid *linteu*, och *eu* torde vara en skrivning för diftongen *øy*.

## 237. Lindö, Gullbron, Vallentuna sn.

Pl. 148.

**Litteratur:** B 62, L 461. J. Bureus, F a 6 s. 171 n:r 45 (Rhezelius), F a 5 n:r 446, F a 1 s. 99; M. Aschaneus, F b 18 s. 195 f.; Ransakningarna 1667—84; J. Hadorph, Resejournal (i: Peringskiölds Monumenta 3); J. Peringskiöld Monumenta 3, bl. 167; R. Dybeck, Berättelse för år 1867 (ATA); UFT h. 3 (1873), s. 86; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 76; O. von Friesen, Upplands runstenar (1913), s. 65; S. Lindqvist, Jarlabankesläktens minnesmärken (i: Nordiska arkeologmötet 1922), s. 124 f.; A. Enqvist, Nyfunnet runstensfragment i Uppland, Fornvännen 1924, s. 66.

**Äldre avbildningar:** Aschaneus, teckning (F b 18); Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 62); A. Enqvist foto 1924 (av ett återfunnet fragment, ATA).

Runstenen, som redan på 1600-talet var skadad, var länge helt försvunnen. Ett fragment återfanns 1923 inmurat i bakugnen på torpstället Nedernäset, som ligger strax N om landsvägen Vallentuna kyrka—Fresta kyrka, invid avtagsvägen till Lindönäs. Torpet ligger sålunda i Gullbrons omedelbara närhet. I grunden till detta torp påträffade ägaren under 1938 ytterligare ett stycke av samma runsten. De återfunna bitarna stå vid infartsvägens västra kant, mitt för Nedernäset. Det 1923 påträffade fragmentet mäter 0,83 × 1,00 m., det 1938 återfunna stycket 0,39 × 0,62 m. De båda fragmenten passa ihop. De återfunna bitarna utgöra högra mittpartiet av runstenen.

Enligt Rhezelius stod denna vid Gullbron »i södre hörnet». F a 5: »samma städs wid södre ändan». Aschaneus: »Vid samma Guldbroo, j Södra hörnet. Nota, dänna är öfuer alla en Land och Nampnkunnog broo. Skriften vändes norrätt, mot dän andre» [= U 238]. Hadorph anför över läsningen i sin »Resejournal» endast »Gulebro stenen. den afslagne».

Röd granit. Höjd omkring 2,20 m., bredd omkring 1 m.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter äldre läsningar):

[**karpar · auk · fuluhi · . . . s . . .**] **ref** · [auk · sibi · auk · sihuat]r · þe[i]r [bæreþr · lata · reisa · pina ·

· stein · at ·] **fapur · sn · uf · auk · suein · [b]ropu[r · ] sin · kōþ ialb**] . . . (utanför slingan i kanten av

brottet mellan över- och underdel) **þiu** . . .

*Gærðarr ok Fullhugi [ok Sig]ræifr(?) ok Sibbi ok Sighvatr, þærir brøðr lata reisa þenna stein at faður s[i]nn U[l]f ok Suein, broður sinn. Guð hialp[i] . . .*

»Bröderna Gärdar och Fullhuga och Sigrev och Sibbe och Sigvat låta resa denna sten åt sin fader Ulv och åt Sven, sin broder. Gud hjälpe . . .»

Till läsningen: På de båda återfunna fragmenten finnas 33 runor. Säkert stungna äro 18, 38, 81 e, 81 e, 82 i och 83 n äro lätt skadade nedtill; sk efter 19 f, 36 r, 71 r, 73 n, 75 f, 78 k, 83 n, 92 n äro säkra. 40 r har hst och övre delen av bst i behåll. Av 94 o återstår endast övre hälften. — Då Rhezelius läste inskriften, var tydligen nedre hälften av stenen avslagen